ԵՐԵՔՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ — ՏԱՐԻ — ԹԻՒ — 623 — ՇԱԲԱԹ — 1 — ՓԵՏՐՎԱՐ 1864

ՄԱՍԻՍ
ԼՐԱԳԻՐ

Տարեկան գինն է 6 Արծաթ Մէճիտիէ·
Վեցամսեայ 3 1/4 ,, ,
Մէկ ծանուցման տողին 2 ղուրուշ է
Ստորագրութիւնները կանխիկ են:
Ստորագրութիւններն ամեն ամսոյ 1ին եւ 15ին կը սկսին:

Դուրսէն եկած լրագիրներուն ճամբու ծախքը առնողին վրայ է:
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն Խմբագրին պիտի ուղղուի. եւ առանց ճամբու ծախք խրկողին վրայ է:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 1 ՓԵՏՐՎԱՐ

ՊՕՐՍԱՅԻՆ ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

Փարիզ 10 փետրվար·
Օսմ· Քօնսօլիտէ՝ 47 5/16 47 1/4
Օսմ· փոխառութիւն 1863ի՝ 352 50
Օսմ· Պանքա՝ 705 75։

Լոնտրա 10 փետրվար·
Օսմանեան Քօնսօլիտէ՝ 46 7/8 46 1/8
Օսմ· փոխառութիւն 1858ի՝ 69 1/2 70
Օսմ· փոխառութիւն 1862ի՝ 67 67 1/2։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լոնտրա 4 փետրվար·

« Խորհրդարանը բացուեցաւ· Թագուհւոյն ատենաբանութիւնը կ'ըսէ թէ Վ· Թագուհին իր ջանքը պիտի շարունակէ 'ի նպաստ խաղաղութեան· Լորտ Ճօն Ռըսըլ Լորտերուն խորհրդարանին մէջ յայտնեց թէ Անգլիա ուղղակի նիւթական օգնութիւն մը չէ խոստացած Տանիմարքացւոց· այսու ամենայնիւ ապագան անստոյգ է։ »

Վիեննա 5 փետրվար·

« Աւստրիական զօրաց գունդ մը Տանվիրքի առջեւ Տանիմարքացւոց մէկ գիծը պատերազմաւ գրաւեց, երեսուն պաշտօնեայ եւ 519 զօրական կորսնցնելով։ »

Փարիզ 5 փետրվար

« Պրուսիացիք Շլեզվիկի մէջ Միսունտի վրայ յարձակեցան· Պատերազմը վեց ժամ տեւեց· Բազմաթիւ յարձակումներ ետ մղուեցան· Տանիմարքացիք իրենց գիծը պահեցին· Ցուրտը մեղմացած է։ »

Շլեզվիկ 3 փետրվար·

« Աւստրիացիք այս առտու Քիւթօրֆի վրայ յարձակեցան եւ ետ մղուեցան· Պրուսիոյ արքայազուն Ֆրէտէրիք իշխանը վիրաւորուեցաւ։ »

Փարիզ 5 փետրվար·

« Անգլիոյ խորհրդարանին մէջ Տէրպի կոմսն ու Պ· Տիզրայէլի խստութեամբ կը քննադատեն կառավարութեան քաղաքականութիւնը· Լորտ Ռըսըլ կառավարութեան ընթացքը պաշտպանեց· Իր պատասխանը շատ երկդիմի եղաւ· ըսաւ թէ Պրուսիոյ եւ Աւստրիոյ կառավարութեանց հարցուցի թէ 1852ի դաշնադրութիւնը հաստատ պիտի բռնե՞ն·

« Յաւելցուց նաեւ թէ Անգլիա Տանիմարքայի պաշտպանութիւն չէ խոստացած, եւ չկրնար ըսել թէ ի՛նչ պիտի ըլլայ Անգլիոյ կառավարութեան վերջին որոշումը որ կուզէ իւր գործելու ազատութիւնը պահել։ »

Վիեննա 6 փետրվար·

Տանիմարքացիք Շլեզվիկ քաղաքը պարպեցին 60 թնդանօթ թողլով հոն· Աւստրիացիք քաղաքը գրաւեցին եւ Տանիմարքացիները դէպ 'ի Ֆլէնսպուրկ կը հալածեն։ »

Վիեննա 6 փետր·

« Աւստրիացիք Տանիմարքացւոց թողած Սօլթթօրֆ գիծերը գրաւեցին· Տանիմարքացիք Շլեզվիկ քաղաքը պարպեցին· Աւստրիացիք Տանվիրքի ամրութեան վրայ կը դիմեն։ »

Փարիզ 7 փետր·

« Վրանկէլ զօրավարին հեռագիրը կը ծանուցանէ· « Տանիմարքացւոց պարպած Շլեզվիկ քաղաքը գրաւեցինք· Գերմանացիք կը հալածեն զՏանիմարքացիները, որոնք դէպ 'ի Ֆլէնսպուրկ կը քաշուին։ »

Ալթօնա 6 փետրվար·

« Պրուսիացիք Միսունտը առին։ »

Պէռլին 7 փետր·

« Դաշնակից զօրքերը Դանեւիրքէն անցան եւ Տանվիրքը առին զոր Տանիմարքացիք թողլով դէպի Ֆլէնսպուրկ կը քաշուին։ »

Փարիզ 9 փետր·

« Շլեզվիկ քաղաքին գրեթէ առանց պատերազմի պարպուիլը Քօբէնհակի մէջ մեծ յուզմունք պատճառեց։

« Տանիմարքացւոց Մեզա զօրավարն այս մասին յանցաւոր համարուելով պաշտօնէն ինկաւ։ Տանիմարքացիք ետ քաշուած ատեննին Աւստրիոյ եւ Պրուսիոյ զօրաց հետ բազմաթիւ կռիւներ ըրին· Պրուսիացիք Տիւբէլի առին· Աւստրիացիք Ֆլէնսպուրկը գրաւեցին· Տանիմարքացիք Ալսէն քաշուած են։ »

Վերջին հեռագրական լուրերը բաւական ծանր պատերազմ մը կուտան Շլեզվիկի մէջ շարունակած պատերազմին վրայ· Կ'երեւի թէ Տանիմարքացիք Էյտէր գետին վրայ բռնած առաջին գիծերնին ձգելէ ետեւ՝ Աւստրիացւոց ու Պրուսիացւոց առաւելագոյն զօրութեանց չկրնալով դիմանալ, Շլեզվիկի մէջերէն ալ քաշուելու եւ երկրին հիւսիսային կողմը ապաստանելու հարկադրուեր են, ուր իրենց նաւատորմին օժանդակութեամբ թերեւս աւելի հզօր դիմադրութիւն մը ընեն· Տանիմարքացւոց այս ետ քաշուելը անյաջողութեան գլխաւոր մէկ պատճառն ալ ձմեռուան խստութիւնը կը համարուի, որով Էյտէր եւ Թրէէն գետերուն ջուրերը սառելով՝ անարգել ճանբայ բացուեր է Պրուսիացւոց եւ Աւստրիացւոց յառաջ քալելու, եւ Միսունտ, Տանվիրք ու Շլեզվիկ քաղաքներն անաշխատ գրաւելու։

Շլեզվիկի խնդրոյն նիւթական լուծումն այսպէս մէկ կողմանէ յառաջ դացած ժամանակ, միւս կողմանէ քաղաքական դժուարութիւններն ալ կը ծանրանան։

Անգլիական Մօրնինկ-Բօսթ լրագիրը պաշտօնական յօդուած մը կը հրատարակէ, որուն նայելով Անգլիա չպիտի կրնայ անտարբեր հանդիսատես նալ 1852ի դաշնադրութեան աւրուելուն եւ հետեւաբար Տանիմարքացիները միայնակ թողուլ Գերմանիոյ դէմ։

« Մեզ անյայտ բան չէ, կ'ըսէ, որ Եւրոպա ակարութիւնն այն աստիճան հասցընէ, որ այսպիսի դաշնադրութեան մը լուծումն եւ սկզբանց ողջմտութիւնը հանդարտ աչօք տեսնէ· Անկարելի է որ Անգլիա, Գաղղիա, Ռուսիա եւ Շուէտ Տանիմարքայի ամբողջութիւնը պաշտպանելու համար պիտի միաբանին· Այսպիսի դաշնակցութեան մը առջեւ Գերմանացիք ի՛նչ կրնան յուսալ։ »

Նոյն ատենէն նաեւ Մօրնինկ—Բօսթի յօդուածն առեղծ սպառնալիքներ կ'ընէ Աւստրիոյ, Պրուսիոյ եւ համայն Գերմանիոյ դէմ, եւ վերջապէս յայս կը ցուցնէ, որ քիչերու տէրութիւնները Էյտէր գետը չեն անցնիր եւ պատերազմը փութացընեն, որուն ապագայի հետեւանքներուն նոյն իսկ անոնք կը կրեն, կ'ըսէ, որոց յիմարութիւնն այսպիսի համաձայնական հրդեհ մը արծարծէ։

Անգլիոյ այս սպառնալիքներն ինչպէս յայտնի է ազդեցութիւն մը չըրին Գերմանական տէրութեանց վրայ· Պրուսիա եւ Աւստրիա Էյտէր գետն անցան· պատերազմն սկսաւ· հետեւաբար Մօրնինկ Բօսթի ըսած համաձայնական հրդեհն արծարծուած է, որուն ինչ հետեւանք ունենալն ապագան պիտի ցուցնէ։

Անգլիոյ խորհրդարանը լատ· փետր· 4ին բացուեցաւ։

Այս առթիւ Թագուհւոյն կարդացած ատենաբանութեան մէջ հետեւեալ ուշադրութեան արժանի խօսքերը կան։

« Եւրոպիոյ ցամաք երկրին վրայ գործերուն վիճակը մեծ հոգ պատճառած է Վ· Թագուհւոյն· Տանիմարքայի Թագաւորին մահուանը վրայ հարկ եղաւ 'ի գործ դնել 1852ի դաշնադրութեան պայմանները, որ Անգլիոյ եւ ուրիշ մեծ տէրութեանց մէջ հաստատուած է, եւ որուն հաւանութիւն տուած են Հանովէր եւ ուրիշ քանի մը Գերմանական տէրութիւններ· Այն դաշնադրութիւնը կը յայտնէր թէ Եւրոպայի հաւասարակշռութեան եւ խաղաղութեան հաստատ մնալուն օգտին համար Տանիմարքայի միապետութեան ամբողջութիւնն հաստատ պիտի պահուի· Եւ այս նպատակաւ որոշուեր էր որ եթէ վերջին Թագաւորն առանց արու ժառանգ մեռնի, այժմեան Քրիստիան Թագաւորն յաջորդէ անոր իշխանութեան նորին ժառանգներուն· Վ· Թագուհին Եւրոպայի խաղաղութիւնն անխռով պահելու բաղձանօք անդադար ջանաց խաղաղական կերպով կարգի դնել Գերմանիոյ եւ Տանիմարքայի մէջ այս խնդրոյն վրայ ծագած անհամաձայնութիւնները, եւ Եւրոպայի հիւսիսային կողմը թշնամութիւն սկսելէ յառաջ դալիք փորձանքներն հեռացընել· Նորին վեհափառութիւնն իր այս ջանքը պիտի շարունակէ յօգուտ խաղաղութեան։ »

Ատենաբանութեան մէկ ուրիշ պարբերութիւնն ալ Յոնիական կղզիներուն Յունաստանի հետ միացընելու եւ նոյն նիւթին վրայ հեղինակաւոր Թագաւորին հետ դաշնադրութիւն մը ընելու համար եղած բանակցութեանց վրայ կը խօսի։

Դիտողութեան արժանի գլխաւոր կէտը սա է, որ Թագուհւոյն ատենաբանութիւնն այս անգամ ուրիշ տէրութեանց հետ բարեկամական յարաբերութեան մէջ գտնուելու սովորական խօսքը չկրկներ։

Եւրոպական լրագիրներէն շատերը մեծ կարեւորութիւն կուտան այս բացառական զանցառութեան իբրեւ աներկբայելի նշան՝ մօտալուտ պատերազմի։

Գաղղիոյ լրագիրները կը ծանուցանեն թէ կառավարութեան առաջարկած 300 միլիոն ֆրանքի փոխառութեան համար բացուած ստորագրութեան գումարը հինգ երկիլիոն կամ հինգ հազար միլիոն ֆրանքի հասեր է Գաղղիոյ մէջ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կիրակի օր Օգոստափառ Ինքնակալ ժամը վեցին միջոցները Տօլմա Պաղչէի կայսերական պալատէն ելնելով Պանկալտիի զինուորական դպրոցը գնաց տարեկան հարցաքննութեան եւ մրցանակաց հանդէսին ներկայ գտնուելու։

Այս առթիւ առատատուր Ինքնակալին [illegible] ծախիւքը թէ Կ· Պոլսոյ եւ թէ Փարիզի քաղաքական եւ զինուորական դպրոցներուն մէջ կրթուելիք քրիստոնեայ տղայք ալ պատիւ ունեցան Օգոստափառ Ինքնակալին ներկայանալու, եւ իւրաքանչիւր ազգաց կողմէն բոտորագրեալ շնորհակալութեան ուղերձներ Նորին կայսերական Վեհափառութեան մատուցանելու։

Բարձր· Մեծ Եպարքոս Ֆուատ փաշան, տէրութեան բոլոր նախարարները եւ բազմաթիւ զինուորական հրամանատարներ ներկայ էին այս հանդէսին։

Օգոստափառ Ինքնակալին դպրոց մտած ժամանակ՝ Հայոց եւ Յունաց դպրոցական մանկունք օրհնաբանական երգեր երգեցին դպրոց մտնելիք վերջին տղայոց հետ, որոնք վարի սանդուղին վրայ շարուած էին, եւ Օգոստափառ Կայսերը ներս մտնելէն ետեւ Բարձր· Ֆուատ փաշան Նորին կայսերական վեհափառութեան ներկայացուց զանոնք։

Այնուհետեւ առատապէտ Կայսրը ժամու կէսի չափ պատերազմական դպրոցին աշակերտաց քննութեանն ու մրցանակաբաշխութեանը եւ ուսմունքներին առարկաներուն վկայական տրուելուն ներկայ գտնուելով, եւ դպրոցին բարեկարգութեան ու մաքրութեանը վրայ իր բարձր գոհունակութիւնն յայտնելով մեկնեցաւ։

Նորին Վ· վեհափառութեան դպրոց հասած եւ ելած ալ մեկնած ժամանակը թնդանօթներ արձակուեցան։

Բ· Դուռը մայրաքաղաքիս օտար տէրութեանց դեսպաններուն ծանուցագիր մ'ուղղեց, որպէս զի օտարազգի բօթաներու ձեռօք Օսմանեան կայսրութեան

դանդաղան կողմերը թէ՛ ծովէ և թէ՛ ցամաքէ եղած թղթատարութիւնները վերջանան ։

Բ․ Դուռը կը խնդրէ որ Տաճկաստանի համար օտարազգի թղթատարներուն և շոգենաւուց գործակալութիւններուն տրուած նամակներուն ամենն ալ Օսմանեան թղթատունը յանձնուին, որ զանոնք իրենց երթալիք տեղերը ղրկէ ։

Օգոստափառ Ինքնակալը կայսերական զօրաց վիճակին բարւոքութեանը մասին ունեցած անդուլ հոգածութեամբը հրաման ըրաւ որ կայսերական Ֆէսխանէէն եղած Ֆէսերն ու չուխաները բուն եղած գնովը ծախուին առանց վերադիր շահու ։

Կը հաւաստեն թէ այս բարձր հրամանին վրայ, արքունի զինուորական գանձը 3 500 000 դուրուշի չափ տարեկան շահ պիտի ունենայ ։ Հետեւաբար արքունի գանձատունը յանձնաժողով մը կազմուեցաւ Ֆէսխանէի գործարաններէն եղած բերքերուն գինը չափաւորելու համար ։

Արդէն եղած Ֆէսերուն գինը չափաւորելով, առաջին կարգի Ֆէսը՝ որ 22 1/2ի կը ծախուէր, 18 դուրուշի իջաւ ։ երկրորդ աստիճանի Ֆէսը փոխանակ 18ի 16 դուրուշի, և երրորդ կարգինը փոխանակ 15ի 14 դուրուշի իջաւ ։

Կայսերական հրամանաւ՝

Կէլիպօլուի նախորդ գայմագամ Խըզըր պէյը Պօզճա ատայի գայմագամ անուանեցաւ ։

Պօզճա ատայի նախորդ գայմագամ Հիւսէյին աղան Կէլիպօլուի գայմագամ անուանեցաւ ։

Արքունի սենեկապաններէն Վսեմ․ Էդիպ պէյն օգոստափառ Ինքնակալին առաջին սենեկապետ անուանեցաւ ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ազգային Քաղաքական ժողովոյ ՃԸ․ և ՃԹ․ նիստերուն արձանագրութեններէն հետեւեալ տեղեկութիւնները կը քաղենք ։

1․ Քաղաքական ժողովոյ ատենապետ Ասլանեան մեծապատիւ Ստեփան պէյը պատճառելով թէ ազգային գործոց արդի պարագաները, ընդհանուր Ազգին պէտքն ու օգուտը և ազգային երեսփոխանութեան կարծիքն ու գաղափարներն այնպիսի ծանր պատասխանատւութեան մը ներքև ձգած են զՔաղաքական ժողովը, որուն տանելու համար երկու բան պէտք է կրել, այսինքն անձնական քաջառողջութիւն և ընկերական անկախ վիճակ մը, և ինք այս պայմանները չունենալուն կը հրաժարի Քաղաքական ժողովէն, և բնականաբար նաև քանի մը մասնաժողովներու անդամակցութիւններէն ։

Քաղաքական ժողովն այս հրաժարականին վրայ բաւական խորհրդակցելէ ետև՝ չընդունեց զայն, և արժան դատեց որ Ս․ Նախագահ Հայրն ատենապետ պէյը հրաւիրէ, և հրաժարականը ետ առնելու յորդորէ ։

2․ Ս․ Փրկչի ազգային հիւանդանոցի հոգաբարձութիւնը Քաղաքական ժողովին յայտագիր մը մատուցանելով՝ ծանուցեր է թէ հոգաբարձութեան անդամներէն Համամճի պաշեան Սարգիս, Սիւբէնեան Նիկողոս, Զուլաքեան Մանուկ, և Տէմիրճի Աստուածատուր աղաներն հրաժարեր են, և առաջարկեր է որ անոնց տեղ ընտրուին Մրմրեան Երուանդ, Քաղաքեօզեան Թագւոր, Նովիկեան Պետրոս, Զարուքճեան Անդրէաս աղայք ։

Քաղաքական ժողովն այս առաջարկեալ անձինքը նոյն պաշտօնին յարմար գտնելով, միաձայն հաւանութեամբ զանոնք հոգաբարձու կարգեց ։

3․ Փարիզի Հայկազեան վարժարանին պարտուց գործին համար բարձր հրամանի տէրութեան ազդուին փոխանորդ մը կարգել որոշուած ըլլալով, Քաղաքական ժողովն արժան դատեց Մինասեան Մեծապատիւ Մինաս Էֆէնտին ընտրել, և անոր հաւանութիւնն առնելէ ետև Բ․ Դրան ծանուցանել ։

4․ Բազմաթիւ Մշեցիք Քաղաքական ժողովոյ ներկայանալով՝ յայտնեցին թէ Մշոյ ազգային անտանելի վիճակը կը շարունակուի, և թէ մինչև որ Գեր․ Խրիմեան Մկրտիչ վարդապետն իր պաշտօնին չվերադառնայ, անոր առաջնորդութեան ժամանակ ունեցած անդորրութեան և յառաջդիմութեան յուսերնին 'ի սպառ պիտի կորսուի, և մեծագոյն թշուառութեանց առիթ պիտի տրուի․ Հետեւաբար խնդրեցին որ ժողովն առաջ մատուցուած բազմաթիւ հանրագրոց համեմատ պէտք եղածը ժամ առաջ անօրինելու բարեհաճի ։ Նոյն հանրագրերը՝ որոնց մէկն ալ Մշոյ տաճիկ ժողովրդեան կողմէն գրուած է, կարդացուելով, ժողովը ծանոյց անոնց թէ Մշոյ խնդիրն արդէն Խառն մասնաժողովոյ մը քննութեան յանձնուած է, և քիչ ատենէն այս մասին վերջնական որոշում մը պիտի տրուի յօգուտ Մշեցւոց ։ ուստի պէտք է որ փոքր մը ևս համբերեն ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Արդէն յայտնի է որ ամենապատիւ սրբազան Պատրիարք Հօր ընտրութենէն՚ի վեր Ընդհանուր ժողով գումարել անկարելի եղաւ, և ասոր գլխաւոր պատճառը թէպէտ և մինչև հիմա գաւառական երեսփոխանաց չժողովուիլն է, բայց միանգամայն Կ․ Պոլսոյ երեսփոխանաց անտարբերութիւնը 'ի համար առնելու է ։ Պոլսոյ երեսփոխանաց մէկ մասը բնաւ յԸնդհանուր ժողով հրաւիրած չեկան․ կամ որ մէկ կամ երկու անգամ ներկայ գտնուած են ։ Եթէ Սահմանադրութեան գործադրութեանը Վարչութիւնը նախանձախնդիր կը ճանչցուի, հարկաւ՝ ինչպէս որ պէտք է՝ այս երկու կէտերը ժամ առաջ կարգի դնելու ջանադիր պիտի գտնուի ։

Ասանկ պարագայի մը մէջ Վարչութիւնը տեսնելով մէկ կողմէն որ սահմանադրական ազգային գործերը երեսի վրայ ձգելն իր պաշտօնին դէմ մեղանչել է, և միւս կողմէն ալ Սահմանադրութեան ոգին յարգելն իր պարտքն է, Ընդհ․ ժողովոյ դիւանին դիմեց այս երկարաձգութեան դէմ միջոց մը գտնելու ։ Դիւանը փորձով գիտնալով որ Ընդհանուր ժողով գումարելը մեծ դժուարութիւններ պիտի ունենայ, որոշեց որ, երբոր խնդրոյ մը վրայ քուէն և մէկ երեսփոխանի քուէ տարուի, նոյն քուէից որոշումը օրինաւոր համարուի, և ազգային Վարչութիւնն ըստ այնմ վարուի, քանի որ արդի երեսփոխանաց կէսէն աւելին կը կազմէ 51 թիւը, որ մեծագոյն թիւ մ'է ։

Ինչպէս որ յայտնի է, անցեալ դեկտ․ 6ին Ընդհանուր ժողով գումարուեցաւ և Ս․ Երուսաղէմի Պատրիարքի ընտրութեան խնդրոյն երեք կէտին վրայ ներկայ գտնուող 64 երեսփոխանաց կարծիքը հարցուեցաւ ։ Երեսփոխաններէն 42ը կարծիք տուին որ, Ա․ Պատրիարքին ընտրութիւնը ըլլայ և ապա կանոնագիրը չմնալի ։ Բ․ Միաբանութեան Ընդհանուր ժողովը կիսասարկաւագէն վեր աստիճանաւոր միաբանները համարուին ։ Գ․ Արդի գանձապետ Վրթանէս վարդապետը իբրև Տեղապահ ճանչնալու կամ անոր տեղ ուրիշ տեղապահ մը ընտրելու գործը Ս․ Երուսաղէմի Միաբանութեան Ընդհանուր ժողովին յանձնուի ։

Նոյն ժողովին մէջ եղած որոշումն օրինաւոր չի կրնալով սեպուիլ, Սրբազան Նախագահ Հայրը Ընդհանուր ժողովոյ դիւանին և Քաղաքական ժողովոյ խորհրդակցութեամբ, յունվար 15ին վերոյիշեալ գրութեան համեմատ յատուկ յայտարարութեամբ բացակայ գտնուող 36 երեսփոխանաց կարծիք հարցուց յիշեալ երեք կէտին վրայ ։ Անցեալ կիրակի օր Սրբազան Նախագահ Հօր ներկայութեամբ, Ընդհանուր ժողովոյ դիւանին և երկու կրօնական և երկու աշխարհական քննիչներուն առջև՝ իրենց կարծիքը յայտնող երեսփոխանաց նամակները քննուեցան ։

Երեսունեւվեց բացակայ գտնուող երեսփոխաններէն ինը հոգի մի և նոյն կարծիքը յայտնած են, ինչ որ յայտնեցին դեկտ․ 6ին ներկայ գտնուող 42 երեսփոխանք, որով 51 երեսփոխան վերոյիշեալ երեք կէտերը անփոփոխ ընդունած են ։ Տասն երեսփոխան ասոր հակառակ կարծիք յայտնած են․ մէկ քանին ալ այլ և այլ դիտողութիւններ ըրած են առանց կարծիք յայտնելու, և տասնեւհինգ երեսփոխան ալ Սրբազանին յայտարարութիւնը անպատասխանի թողած են ։

Այս արդիւնքին առջև Վարչութիւնը Ս․ Երուսաղէմի Պատրիարքի ընտրութեան խնդրոյն երեք կէտերը որոշուած սեպելով, ըստ այնմ պարտ ու պատշաճ անօրէնութիւնը պիտի ընէ ։

24 յունվար 1864

Պատրիարքարան Հայոց

Կ․ Պոլիս ։

Գումգաբուի դպրոցի թաղական խորհուրդը նամակ մ'ուղղած է մեզ, ուսկից բերկրութեամբ կիմանանք թէ Սարաֆեան Քեահեայի Փափազեան մեծապատիւ Գէորգ Էմիրան՝ յաղագս իր քրիստոնէական ջերմեռանդութեան ցանկալով որ Գումգաբուի դպրոց Ս․ Յարութիւն եկեղեցւոյ աշակերտեան պահարանի կից պարտէզին մէկ անկիւնը իր մարմնոյն հանգստարան մը պատրաստուի, ասկէ ինն ամիս առաջ քսանհինգ հազար դուրուշ մայր դրամ կտակեր է 'ի նպաստ յիշեալ ազգային թաղի Պէգճեան անուն մանչ և աղջիկ տղայոց վարժարաններուն, և իր այս բարեսէր կամաց գործադիր կարգեր է իր անդրանիկ որդին ազնուաշուք Կարապետ աղան ։

Սոյն մեծապատիւ Էմիրան իր կենդանութեանն ալ յիշեալ թաղին բարոյական և նիւթական յառաջդիմութեան նպաստելու բաղձալով, վերոյիշեալ երկու սեռի վարժարանաց կալուածքներէն մեկուն մէջ ունեցած 5000 դուրուշի արժողութեամբ բաժինն ալ ազգասիրաբար եկեղեցւոյն շնորհեր է, այն պայմանաւ՝ որ իր վախճանէն ետև անխափան տարին երկու անգամ պաշտօն կատարուի 'ի յիշատակ իւր և նախնեացն անմահ հոգւոյն, ինչպէս որ նախորդ ազգային Խառն ժողովն ալ յատուկ կոնդակաւ մը վաւերացուցեր էր այս քրիստոնէավայել փափաքը ։

Այս ազգասիրական առատաձեռնութենէն զատ մեծաշուք Էմիրան իր կենդանութեանն ժամանակ ալ հանգուցեալ բարեյիշատակ ծնողացն հոգւոյն համար պաշտօն մատուցանել տալով, 5000 դուրուշ դարձեալ նոյն Ս․ եկեղեցւոյ նուիրելէ զատ, այս օրերս շուկային մէջ իր սեփականութիւնն եղած քարուկիր կէս խանութ մ'ալ կտակ ըրեր է ազգասիրաբար ։

Ազգասէր Էմիրային այս առաքինական և Աստուածահաճոյ գործերն ու շնորհները պարտաւորեր են Գումգաբուի դպրոցի թաղական խորհուրդը խնդրել իրմէ, որ յիշեալ վարժարանաց բարեկարգութեանն ալ հսկելու բարեհաճի ։ Այս առաջարկութիւնն ալ մեծապատիւ Էմիրայէն ընդունուելով, անմիջապէս իր ՙՍագըլաշուց որդին յանձներ է իգական սեռի վարժարանին խնամակալութիւնը, և Ան ալ աղջկանց վարժարանին ուսմանց և զանազան տեսակ ասեղնագործութեանց յառաջդիմութեան մասին պէտք եղածը անօրինելու համար ութ բարեսէր և ազնուական տիկիններէ խնամակալութիւն մը կազմեր է, որոնք արդէն իրենց խնամոյն յանձնուած վարժարանին զարգացմանը հոգ տանելու սկսեր են ։

Մեծապատիւ Էմիրային և իր ազնիւ ընտանեացն ըրած այս ազգասիրական առատաձեռնութիւններն ու խնամքներն իրենց բարեպաշտ և առաքինասէր հոգւոյն ընդոծին արդիւնքն ըլլալով, քաջ պարտականութիւն մը կը համարինք մեզ յիշեալ թաղի ժողովրդոց երախտագէտ շնորհակալեաց թարգման ըլլալ, մաղթելով որ այսպիսի առաքինական գործերով իրենց անունն ու յիշատակը անմահացընող ազգասէր բարերարաց թիւը շատնայ ազգիս մէջ, և մեծապատիւ Գէորգ Էմիրային այսպէս յաւերժայիշատակ գործերն ուրիշներու ալ օրինակ մ'ըլլայ յօգուտ և 'ի բարգաւաճումն մեր սիրելի Ազգին ։

« ․․․․․ խմբագիր ․

« Հայ պարբերականի մը յառաջ բերած մէկ քանի դիտողութեանցն 'ի պատասխան՝ կաղաչեմ որ հետեւեալ մէկ քանի տողը հրատարակելու բարեհաճիք ։

« Տէրութեան քաղաքական ու զինուորական պաշտօններու մէջ գործածուելու լեզուները ոչ հարուստներուն համար մենաշնորհ մ'է, ոչ ալ աղքատներուն համար ։ Ուստի Տէրութեան քաղաքական ու զինուորական դպրոցներու մէջ կրթըուելու համար ընտրուած տղոց մէջ ունեւոր ընտանեաց զաւակ ալ կայ, աղքատ և որբ տղայք ալ կան ։

« Մնամ եայլն

30 յունվ․ 1864 Իւսկիւտար Գ․ Ս․ Օտեան »

Այս նամակին հրատարակելէ ետև արժան կը համարինք հետեւեալ տեղեկութիւններն ալ՝ զոր մեր յարկէն դուրս ստոյգ աղբիւրներէ քաղած ենք ։

Նախ՝ ընտրուած տղոց մէջ մէկ քանին Բարձր․ Մեծ եպարքոսն ինք ընտրած է ։

Երկրորդ՝ մինչդեռ Յունաց և Հռոմէական Հայոց տղոցն ամենն ալ ունեւոր ընտանեաց զաւակ են, մեր ազգէն ընտրուածներէն շատը աղքատ և որբ են, և եթէ մէկ քանի ունեւոր կան, անոնց փոխարէն ալ որոշուած թուոյն վրայ երկու տղայ աւելի տրուած է, այսինքն ութ տղայոց տեղ 10 ։

Երրորդ և վերջապէս՝ եթէ եղած ընտրութեան մէջ ստգտանելի բան մը կայ, կարծենք ստգտանելու իրաւունքն ալ միայն Բարձր․ Մեծ եպարքոսին կը վերաբերի, որուն հրամանաւն եղած է այս ընտրութիւնը և ոչ ազգովին ։

Հետեւաբար ժամանակ հանդիսի Ա․․․․ Գ․․․․ մակագրով յօդուածը՝ գործին անտեղեակ ըլլալու արդիւնք մ'է և ոչ այլ ինչ ։

Բայբերդէն գրուած նամակ մը կը ծանուցանէ մեզ թէ յիշեալ աւանը բնակող ազգայնոց մէկ մասն անցեալները տեղւոյն առաջնորդ Գեր․ Տ․ Գրիգորիս Նորատունկ Ս․ եպիսկոպոսին դէմ մեծ յուզմունք հաներ, և մինչև անգամ առաջնորդարանէն զայթիներով հանել ուզեր են Խասգիւղցի տիրացու [illegible] անուն անձ մը առանց ազգային Կրօնական ժողովոյ հաւանութեանն ու գիտութեանը տեղւոյն չձեռնադրելուն համար ։ Սրբազան առաջնորդին այս օրինաւոր մերժումը տեղւոյն մէկ քանի իշխան աղաներուն չունեցած պատւոյն դպչելով, Առաջնորդը հրաժարել ստիպեր և քաղաքին ու գիւղօրէից մէջ ամեն ուզածնին սրբազան համարձակ գործել սկսեր են ։ Անոնց մէջ ազգասէր կոչուած Հաճի աղա անուն մէկը՝ որ գիւղերնիս ազգայնոց հետ առևտրական յարաբերութիւններ ունի, կամ սանկ ըսենք անոնց տէրուն է եղեր, այս տարի իր տոկոսներն ամբողջ ձեռք չկրնալ բերելու դժբաղդութիւնն ունենալով, ստիպուեր է քահանայի մ'օգնութեամբ աղքատ ազգայնոց աղջիկներն 'ի վաճառ հանելով բռնի ամուսնացընել, և անոնց գինն իր առնելիքներուն հաշուել, ինչպէս որ իրեն պարտք ունեցող քահանայի մը հետ միաբանելով՝ անոր աղջկան համար 7 հազար դուրուշի կնութեան առեր կամ վաճառեր է ուրիշ գիւղացիի մը, և գիւղին ժողովուրդն ալ թէ՛ քահանային և թէ՛ Հաճի աղային դէմ Սրբազան առաջնորդին բողոք ըրեր են այս բռնի ամուսնութեան համար․ բայց առաջնորդին ոչ խորհուրդը ոչ յորդորանքը և ոչ ալ սպառնալիքն Հաճի աղային ականջը չեն մտեր և զանի չեն զգաստացըներ ։ Ս․ առաջնորդն այս եղելութիւններն ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հօր հաղորդած ըլլալով, կը յուսանք որ ազգային Վարչութիւնը գործնական դաս մը կուտայ Բայբերդի ազգասէր Հաճի աղային և անոր նմաններուն ։

Յունվար 5ին կիրակի օր Խասգիւղի Ներսիսեան վարժարանի աշակերտաց և աշակերտուհեաց տարեկան հարցաքննութեան պարգևաբաշխութիւնը կատարուեցաւ նոյն իսկ վարժարանի մեծ սրահին

մէջ, ընդ գահերիցութեամբ Գեր. Ներսէս Եպիսկոպոսի, և 'ի ներկայութեան Թաղեցւոց մեծ մասին։

Հանդէսը ժամը 5 ուկէսին սկսաւ յառաջագէս յօրինեալ պատշաճ և քաղցր երգով մը որ քաջալերական խօսքեր կը պարունակէր, զորոնք աշակերտք և աշակերտուհիք փոխադարձաբար կրկնել կու տային։ Յիշեալ երգը Գեր. Ներսէս Եպիսկոպոսին յօրինեալ էր. իսկ եղանակը Գ. Թաշճեանին էր։

Այս երգէն անմիջապէս յետոյ պարգևաբաշխութիւնը կատարուեցաւ. Ամեն կարգի գլխաւոր ուսմանց համար երեքական մրցանակ որոշուած էր, զորոնք իւրաքանչիւր կարգի ամենէն յաջողակ աշակերտներէն երեքը պիտի ընդունէին։

Առաջին կամ ամենէն բարձր կարգի աշակերտներէն երեքը՝

Գ. Արտաշէս Բարաղամեան.

» Ռէթէոս Յակոբեան.

» Գրիգոր Գաբրիէլեան՝ երեք առաջին մրցանակներն առին իրենց մասնաւոր հասակին մէջ ցոյց տուած գովելի յառաջադիմութեան համար։

Պարգևաբաշխութենէն ետև, Գեր. Ներսէս Եպիսկոպոսն համառօտ բայց ազդու առենախօսութիւն մը ըրաւ՝ դաստիարակութեան կարևորութիւնը հասկցնելով, և դպրոցն մատակարարելու համար Թաղեցւոց ձեռնտուութեան անհրաժեշտ հարկը ցուցընելով։

Յետոյ աշակերտք « Փէմէ » անուն թատերգութիւն մը ներկայացուցին, որուն եղանակը աշակերտք շինած էին իբրև ապացոյց ձայնագրութեան մէջ ըրած երկամսեայ գովելի յառաջադիմութեան։

Թատերգութենէն ետև մեծապատիւ Գ. Ն. Մ. Քարաքաշեան՝ որ վարժարանին գաղղ. և հայ. ուսմանց դասատու է, խիստ նշանաւոր առենախօսութիւն մի ըրաւ ու հանդէսը վերջացուց։

Աէօրիկ փաշայի Թաղական խորհուրդն հետևեալ նամակն ուղղած է մեզ հրատարակելու խնդրանօք.

. . . խմբագիր Մասիս լրագրոյ

Թաղիս Ս. Յովհաննու Աւետարանչի եկեղեցւոյն 1863 թուականի հաշւոյթը և ծախուց հաշիւները ներկայացընելու համար, ամսոյս 25ին շաբաթ իրիկունը դպրատան մէջ արժանայարգ բնակիչներէ բաղկացեալ ատենական ընդհանուր ժողովը կազմուելով, Թաղական խորհրդոյս ատենապետ մեծապատիւ Աղային կարճ և ազդու առենաբանութեամբը ատեանը բացուեցաւ։

Այս ժողովին ներկայութեամբ Ս. եկեղեցւոյ տարեկան հաշւոյթ և ծախուքի բովանդակութեան հաշուեցուցակները կարդացուելով, հաշիւներուն վրայ մանրամասն տեղեկութիւն ուզողներ ըլլայ նէ՝ անոնց համար շաբաթական թէ հաշւոյթ և թէ ծախուքի վաւերացեալ հաշուեցուցակներն ու արձանագրութեան տումարները Թաղական խորհրդարանին մէջ պատրաստ ըլլալը բազմականներուն յայտնուեցաւ։

Թաղական խորհրդոյս կազմուելէն 'ի վեր ունեցած պաշտօններուն մէջ գործնական աշխատութիւնները և անգործադիր մնացածներուն պատճառները պարունակող տեղեկագիրն ալ կարդացուած ըլլալով, Ս. եկեղեցիին հաշւոյթին օգտակար կերպով հաւաքուելուն և ծախուքին տնտեսաբար մատակարարուելուն համար խորհրդոյս հաստատած կանոնաւոր ու դրաւոր եղանակին վրայով ունեցած գործնական աշխատութիւնը՝ ուշադիր հանդիսականներուն խորին շնորհակալութեանն արժանացաւ։

Այս գործողութիւնները լմննալէն ետև, Թաղիս դպրատան վրայով քիչ մը խօսակցութիւն եղաւ ալ նէ, անոր կատարեալ բարեկարգութիւնը ազգային Ուսումնական խորհուրդին կողմանէ տրուելիք հրահանգներէն կախում ունեցած ըլլալը և մինչև որ անոնք չտրուի՝ նախնի դրութիւնը աւրելը խորհրդոյս խոհեմութիւն համարած չըլլալուն, նոյն հրահանգներուն սպասելը արժան համարած ըլլալը՝ ատեանը համոզիչ կերպով բազմականներուն յայտնեց, և այս առաջարկութիւնն ալ համակամ հաճութեամբ ընդունուելով՝ այս տարուան Թաղական ընդհանուր ժողովը ամենայն սիրով և խաղաղութեամբ վերջացաւ և բոլոր հաշուեցուցակներն ալ Ս. եկեղեցւոյս պահեստի տուփը դրուելու համար վերցուեցան։

Աէօրիկ-փաշա (Կնիք)

30 յունուար 1864 Թաղական խորհրդոյ։

Այս երրորդ տարին է որ Աէօրիկ փաշայի Թաղական խորհուրդն իր տարեկան գործառնութեանց հաշիւը Թաղին արդոյ բնակչացը մատուցանելով, անոնց գոհունակութիւնն ու շնորհակալութիւնն իրաւամբ կը գրաւէ։

Թաղի մը եկեղեցւոյն և վարժարանին ելևմտից տարեկան հաշիւը հրապարակաւ Թաղին բնակչացը ներկայացընել, ծախքերը տնտեսաբար մատակարարել և անոնց մուտքերն աւելցընելու աշխատիլ, ամեն Թաղական խորհուրդներու նախանձելի օրինակ մ'է զոր Աէօրիկ փաշայի Թաղական խորհուրդը կ'ընծայէ՝ իբրև ապացոյց իւր անձնուէր ծառայութեանը։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Աւստրիական հրամանաւ արքունի Թնդանօթարանին վերատեսչութիւնը պատերազմական գործոց պաշտօնատունէն բաժնուեցաւ։

Հետևաբար յառաջիկայ մարտ ամսո'ն սկսեալ Թնդանօթարանի տեսչութիւնը թէ գործաւորաց ամսականներուն և թէ նիւթական պիտոյից համար բոլոր ծախքերն ինք պիտի ընէ՝ ուղղակի գանձուց պաշտօնատան հետ հաշիւ բանալով։

— Աշիրէթ հաւաքիչ Մ. սեմ. Խանամիլ փաշան անցեալ շաբթու մայրաքաղաքս եկաւ։

— Այս տարի ձմեռուան սաստկութիւնն ամեն կողմանէ հաստատուած և որ բնաւ օրէ հաստատուելու վրայ է թէ՝ Եւրոպայէն և թէ՝ ուրիշ տեղերէ եկած գրութիւններով։

Խրիմէն եկած գրութիւնները կը ծանուցանեն թէ յիշեալ գաւառին մէջ երկու հարիւր հոգիէն աւելի մարդիկ ցուրտէն մեռեր և ուրիշ բազմաթիւ անձինք ալ անդամները սառեր են։

Մանասթըրէն եկած լուրեր ալ նոյնպէս ձմեռուան սաստկութիւնը յիշելով՝ կը ծանուցանեն թէ Շքօտրայի ճամբուն վրայ 30ի մօտ ճանապարհորդ սառեր են։

— Անցեալ ուրբաթ գիշեր երկու խառնակեալ կին սպաննուեցան Սամաթիա գնդապետ Մաքրիտի պէյին անբնակ տանը մէջ։

Ոստիկանութիւնն այս եղեռնագործութեան հեղինակները՝ մէկը յոյն և միւսը տաճիկ՝ ձեռք ձգեց և դատաստաններն տեսնուելու վրայ է։

— Անցեալներն Ըզգոյ Գաւառի մօտ ոստիկանութեան գլխաւոր մը սպաննող Ասլան անուն արաբը, և անցեալ տարի Թօփ պաշի բռնուած Թաղի պահապան կին մը սպաննող Խուրշիտ անուն տաճիկ մը՝ մահուան դատապարտուեցան և Պայրամէն ետև պիտի գլխատուին։

Յիշեալ մահապարտ Խուրշիտին եղեռնագործութեան ընկեր Արիֆ յան անուն տաճիկ մ'ալ ցկեանս շղթայակապ աշխատութեան դատապարտուեցաւ։

— Երեքշաբթի օր կէս օրէն ժամ մը ետև Ունկապան հին աղօրիքէ մը հրդեհ ելլելով, ամենի արագ հասած օգնութիւններով մարեցաւ միայն յիշեալ աղօրիքն այրելով։

— Հինգշաբթի կէս օրուան միջօրներն արքունի Թնդանօթարանի դրամարանն և Թօփխանէի յարկին արձանականէն հրդեհ ելնելով, ամեն կողմէ հասած օգնութիւններով առաջքը կըցաւ առնուիլ. բայց յիշեալ յարկն այրեցաւ։

— Իզմիրէն յունվար 27 թուով հետևեալը կը գրեն մեզ.

« Ամսոյս 24ին ուրբաթ իրիկուն քաղաքիս Վասպուրական թատրոնին արտաքոյ կարգի ներկայացում մը տրուեցաւ 'ի նպաստ Օրիորդ Արուսեակ Փափազեան դերասանուհւոյ. Օրերով առաջ այս գիշերուան պատրաստուած էր հասարակութիւնը, բայց չատակը դրուցելու համար յուսացուածին չափ չեղաւ ներկայացումը. դերասանք ընդհանրապէս ալ աւելի յաջողակ էին ուրիշ տարուան գիշերներէ, քան թէ այն գիշերը. Քամանչոյի երաժշտական ամբողջ խումբն ալ խառնուած էր, բայց անկէց ալ գոհ եղանք.

« Ներկայացման սկիզբներն օրիորդ Արուսեակ առենաբանութիւն մ'ըրաւ ազդու ձայնով մը, յորում Զմիւռնիացւոց պատած սիրալիր ընդունելութեանը համար իր խորին շնորհակալութիւնը յայտնելէ ետև, Զմիւռնիոյ ցրուեալ հասարակութեան մէջէն այն տարաձայնութիւնները, որոնք վերջին օրերս իր վրայ տարածուած էին 'ի մասին . . . .

« Դերասանական հայ խումբն իր առաջին յաջողութեանը մէջ քաղաքիս մէջ հաստատուած Ազգասիրաց ընկերութեան 'ի նպաստ ներկայացում մը տալ խոստացած ըլլալով, Ազգասիրաց ընկերութիւնը այն խոստման գործադրութիւնը խնդրեց. Խմբապետ Գ. Ս. Էքշեան յօժարակամ պատրաստ երևցաւ այն առաջարկութիւնը կատարելու, այլ սակայն կը լսենք թէ Վասպուրական ընկերութեան Տնօրինող երեք անդամներէն մէկը՝ չգիտենք ի՛նչ բուռն զօրութենէ մղուելով՝ կերպով մը խոչ մերժեր է 'ի նպաստ խեղճ աղքատներու տրուելիք ներկայացումը. Արդեօք կարծենք պատիւ չի բերեր Վասպուրական ընկերութեան. »

— Մեծապատիւ Գ. Միհրան Պէշիկթաշլեանի ջանքով քանի մը տարիէ 'ի վեր ձեռնարկուած Օրթագիւղի փոքրիկ բայց հայկական անդրանիկ թատեր ազգային տեսարաններն այս տարի ևս ներկայացուելու սկսան հինգշաբթի, շաբաթ և կիրակի իրիկուները. «Այնպէս» յառաջիկայ բարեկենդանի առթիւ Բերայի Արևելեան թատրոնին մէջ ալ հայերէն ներկայացումներ պիտի ըլլան մայրաքաղաքս գտնուող հայ դերասանաց ձեռօք՝ փետրվար 4ին գիշերէն սկսեալ։

— Եգիպտոսէն գրուած նամակ մը կը ծանուցանէ մեզ, թէ երկար ժամանակէ 'ի վեր անդ ուր Լուսաւորչական հայոց շատերուն վրայ աղքատութիւնը տիրած ըլլալով, իրենց ուսուցչական գործերուն համար տեղւոյն սղայիներէն հարիւր զուրուշին ամսական 5՛ զուրուշ տոկոս վճարելով փոխառութիւններ ընելու հարկադրուեր էին։

Այսպիսի ծանր և չափազանց տոկոսով փոխառութեանց վնասակար հետևանքներէն աղքատ հասարակութիւնը ազատելու համար, անցեալ տարի տարւոյ ամսոյ մէջ տեղւոյն առաջնորդ Գեր. Գրիգոր Ս. արքեպիսկոպոսը Ռուբինեան անուամբ ընկերութիւն մը հաստատեր է այն նպատակաւ՝ որ ընկերութեան արդեանքը հաւաքուած դրամոց գումարը պէտք ունեցող հասարակութեան փոխ տրուի հարիւրին 100 փարայ տոկոսով։

Այս ընկերութիւնը վեց տարի շարունակելէ ետև, յետ այնորիկ հաւաքուած ստակին արդիւնքն ալ տեղւոյն վարժարանին և անկար աղքատաց օժանդակութեան պիտի գործածուի. Արդէն ընկերութիւնը 13 500 զուրուշ հաւաքեր է, և ունեցած բաժանորդաց թիւն ալ 332ի հասեր և օր քան զօր ալ աւելնալու վրայ է. Ասոնք երեք կարգի բաժնուած ինքնայօժար սիրով ոմանք 60 փարայ ոմանք 40 և ոմանք 20ական փարայ շաբաթական կը վճարեն եղեր անթերի։

Այսպիսի բարենպատակ ընկերութիւն մը որ ազգային մէջ կարևոր օգուտներ կը խոստանայ Եգիպտոսի վարժարանին և աղքատ ազգայնոց, բաց ինքեան սիրոյ և համակրութեան արժանի գործ մը ըլլալով, կը գովենք արդարև թէ՛ Գեր. Առաջնորդ սրբազանին ջանքը և թէ՛ ընկերութեան հիմնադիր եղող ազգասէր անձինքը, և կը մաղթենք որ այս ձեռնարկութիւնը յարատևութեամբ արդիւնաւորելով՝ ուրիշ քաղաքներու ազգայնոց ալ բարի օրինակ մ'ըլլայ։

— Դաղղիական լրագրի մը գրածին նայելով, Միկելոս ծովեզերքը հաղուադէպ երևոյթ մը կը տեսնուի։

Փէրուժեան անուն կղզին՝ որ քանի մը տարի առաջ բոլորովին աներևոյթ եղած էր, որ բաւ օրէ աստիճանաբար երևան ելնել սկսեր և արդէն ջրին մակերևոյթէն քանի մը ոտնաչափ բարձրացեր է։

Անգղիացի նաւ մը բազմաթիւ դիտնական անձինքներով յիշեալ կղզւոյն շրջակաները կ'երթայ՝ բնութեան այս զարմանալի երևոյթը քննելու համար։

Քուրիէ տ'Օրիանին անցեալ շաբաթ աւուր թերթին մէջ հետևեալը կը կարդանք։

« Գ. խմբագիր.

« Ձեր երեկուան թերթին մէջ Կամպրեանց անուն հայու մը ստորագրութեամբ հրատարակուած յօդուածին սխալ խօսքերուն և անտրամաբանական հետևութեանց իբրև միակ պատասխան, Հռոմէական Հայոց արքեպիսկոպոսութեան բաւական կը համարիմ հրատարակել հետևեալ նամակը, զոր Հռոմ բնակեալ գերապայծառ Եդուարդ Հիւրմիւզ Մխիթարեան արքեպիսկոպոսը Գերապայծառ Հասունին գրած է 1864 յունվ. 2 թուականաւ։

Հռոմ 2 յունվ. 1864

« Գերապայծառ տէր.

« Պատիւ ունիմ ձեզ ծանուցանելու թէ Պաղտասար Նորատունկեան պատանին իր վերջին շունչը ձեռքիս մէջ փչեց, Հռոմէական կաթոլիկ կրօնքը դաւանելէ, ընդհանրական խոստովանանք մ'ըլլալէ, հաղորդութեան ու վերջին օծման սուրբ խորհուրդները, լիակատար ներողութիւն և օրհասականաց վըրայ կարդացուած ուրիշ ամեն աղօթքներն ընդունելէ ետև։

« Այս ամենն ալ իմ միջոցաւս կատարուեցաւ պատանւոյն խնդրանօքը. Մեռնելէն ետև մարմինը Սուրբ Վլասի ազգային եկեղեցին տարուեցաւ, ուր հոգւոյն հանգստեանը համար մեծ Պատարագ մը երգեցինք։

« Մնամ, և այլն Եդուարդ Հիւրմիւզ
արքեպիսկոպոս Շիրակայ։ »

« Այսպիսի բացայայտ և ճշգրիտ վկայութեան մը նայելով՝ կրնայ դատուիլ թէ վերոյիշեալ յօդուածն ի՛նչ աստիճան կը բանադարէ ճշմարտութիւնն ու մեռնողին գիտակցութիւնը, չուզելով անոր կաթոլիկութեան դաւանը ճանչել։ »

Բերա 4 յունվ. 1864 ՅՈՎՍԷՓ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՓԻՒՔԷԼԵԱՆ

[Նախագահական ատենադպիր Հայոց կաթոլիկաց։

Այս յօդուածին ալ պատասխան հետևեալը կը կարդանք այսօրուան Քուրիէ տ'Օրիանին մէջ։

Գ. խմբագիր.

Խորին ցաւ զգալով կը հարկադրիմ մասնակցելու վիճաբանութեան մը՝ որ ժամանակէ մը 'ի վեր ծագեցաւ հայոց Պատրիարքարանին և Հռոմէական հայ արքեպիսկոպոսարանին մէջ։

Հայ Հռոմէականաց Նախագահ արքեպիսկոպոսի ատենադպիր վերապատ. Յ. Փիւքէլեան Հռոմի մէջ վախճանեալ հայ պատանիի մը հաղորդութեանը նկատմամբ Գ. Ստեփան Կամպրեանցի սխալ տեղեկութիւններն ուղղել ուզելով, պատշաճ դատեր է հրատարակել, իր կողմէն ալ մեկնութիւն մ'աւելցընելով զոր պիտի հերքենք, Շիրակայ արքեպիսկոպոս գերապայծառ Եդուարդ Հիւրմիւզի նամակը, որուն ձեռքէն սուրբ խորհուրդներն ընդունած է հանգուցեալ պատանին։

Մօրեղբօրորդի և բարեկամ ըլլալս Նորատունկեան պատանւոյն, և միւս կողմանէ անոր ցաւալի մահուընէն առաջ ու ետքը անցած ամեն պարագաներուն լիակատար ծանօթութիւն ունենալով, պարտք կը համարիմ ինձ զանի իր վերջին վայրկեաններուն մէջ իբրև կրօնափոխութիւն մը ըրած ներկայացընելու որ և է ակնարկութիւնները մերժել։

Նորատունկեան Պաղտիկ աղան, իբրև բարի քրիստոնեայ, փափաքեցաւ որ մեռնելէն առաջ Ս. հաղորդութիւն ընդունի. Արդ, գերապայծառ Հիւրմիւզի առաջարկած պայ-

մամուլներուն մէջ՝ որ մեզի արժանապէս ծանօթ են, ինչպէս որ իր նամակին ալ կը վկայէ, խնդիր եղած չէ իր եկեղեցին ուրանալու, որուն կատարեալ ջերմեռանդութիւն ունէր իր բոլոր կենացը մէջ. եւ ոչ իսկ ընաւ խօսք եղած է հռոմէական եկեղեցւոյ փարախը մանելու, թէ եւ անոր հաւատոյ դաւանութեանն ալ կրնար մասնակցիլ իբրեւ Լուսաւորչական հայ քրիստոնեայ մը, համեմատ այն քրիստոնէական եղբայրսիրութեան եւ անխտրութեան հոգւոյն, զոր Հայաստանեայց եկեղեցին կը շնորհէ 'ի նպաստ յոյն եւ լատին եկեղեցեաց։

Մնամ, եւ այլն,

Տ. Թ. ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ։

« Մեծարգոյ խմբագիր.

« Մասիսդ թիւոյն վրայ շնորհէ որ վայրիկ մը թառի Երծուկի, եւ իր ընթերցողաց կարճ պատասխան մը կարդայ։

«Առ սատացողս եւ ընթերցողս Երծուկի Տարօնոյ.

« Ես ալ իմ ծնողիս ճակատագիրն ունիմ. Վասպուրական Երծուկին ճանաչող՝ Տարօնոյ Երծուկին պիտի չկրնամ, բայց մեր արդի բաժանորդներէն մէկ քանին հեռաւեալ բողքն ուղղած են առ մեզ.

« Գ. Խմբագիր Երծուկի.

« Տարերաց երկու մասէն բաղկացած էր կարծեմ ձեր թերթիկը. վասն զի գարունը ծնաւ, ամառը թռաւ, աշունը մեռաւ, ձմեռն ալ թաղուեցա՞ւ. բանիք, ի՞նչ բանիք։ Մենք շատ կը սիրէինք զինքը իբրեւ հայրենեաց պատգամաբեր թռչնիկ. բայց դուք շարունակութիւն մը չունիք. շատուց 'ի վեր չընդունելով Երծուկիդ թերթն՝ անոր կարօտ ենք, եւ կը փափաքինք յայտնէք մեզ թէ ի՞նչ է առիթ առոր դադարման կամ ընդհատութեան. ձեր զանցառութի՞ւնն արդեօք թէ տեղւոյն անյարմարութիւն . . . եւ այլն։ »

Պատասխան։ « Այս՛ տեղւոյն անյարմարութիւն, անկարգութիւն, բռնաւորութիւն, վանքի մասնաւոր միաբանութիւն, Մշոյ չօրպաճիութիւն եւ ասոնց ամենի հայր շահասիրութիւնն է առիթ որ զհայր Երծին մատնեցին, մանաւանդ Երծուկի օրօրանը դարձուցին իրեն դերեզման, կալեցին զմամուլ, գոցեցին զտպարան, փակեցին զառաջնորդարան, ցրուեցին զվարժարան։

« Ո՛հ, գիտէ՞ք թէ ինչ անձանց ապարէզ կամ հզօրաց կրկէս մ'է Երծուկին աշխարհը։

« Այն համառօտ պատմութեամբ զոր կարդացիք զձեզ ընթերցողք, երկայնամիտ լինել փոքր ինչ դուք ձեր փափագանաց եւ մենք մեր կարգանաց 'ի մէջ. — Այսպէ՛ս է Հայաստանին եւ զՀայաստանի սիրողին վիճակը. միայն զԱստուած աղաչենք Տարօնոյ խաղաղութեան եւ նորա ազէտալի ցաւոց բժշկութեան համար, եւ յայնժամ իւր Երծուկն յարուցեալ է։

« Ի վերջոյ սոյն խնդիրը վերածելով ազգիս ընդհանրութեան մանաւանդ իշխանական Վարչութեան, կը յուսամք որ փութով թռուցանեն զԵրծիկն 'ի Տարօն. Երծուկը կենդանի է հոն, եւ փափագանօք պիտի թռչի, մրրիկները ձեղքելով գայ՝ եւ զինքը սիրողաց 'ի գիրկ հանգչի։

1864 յունվար 30 — Գ. Արտանձոնեանց
'ի Կ. Պօլիս — Ցնո. Վ. Արծունի։ »

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ՔՐԻՍՏՈՍԻ Ս. ԵԿԵՂԵՑԻՆ

ՈՒ

Ա՛ՆՈՐ ՀԱԿԱՌԱԿՈՐԴՆԵՐԸ

ԳՐԵՑ

Ներսէս եպիսկոպոս Վարժապետեան, ատենապետ Կրօնական ժողովոյ եւ քարոզիչ Խասգիւղի։

Ընծայատուր Ս. Պատրիարք Հօր եւ Կրօնական ժողովոյ հրամանաւ։

Ամեն հայու խորին ուշադրութեանն արժանի խորհրդածութեանց բովանդակութիւն մ'է, ազգին բարեպաշտ ժողովրդոց մէջ ոմանց յարուցած գայթակղութեանցն առաջքն առնելու համար գրուած։

Կը ծախուի ամէն հայ գրավաճառներու քով. Գին 40 փարայ։

ՔԱԹՈԼԻԿԻ ՄԸ ՄՏՄԸՏՈՒՔՆԵՐԸ

ԵՒ

ՀԱՅՈՒ ՄԸ ՄՏՄԸՏԱԼԻՔՆԵՐԸ

Կ. Բ. Ն.

39 երեսէ բաղկացեալ տետրակ մ'է, Հայերը Քաթոլիկութեան հրաւիրելու նպատակաւ գրուած։ Ամէն հայ գրավաճառներու քով կը գտնուի. Գին 5 դրուշ։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

Իւսկիւտար Պաղլար պաշի Հայոց գերեզմանատան քով 2250 կանգուն տեղ մը կայ ծախու. ուզողը կրնայ նոյն գերեզմանատան դէմի դռնապանէն հասկընալ։

ՔԱՐՍՈՒԻԼ ՌԱՔԻ՛Ն

Գաղղիոյ բժշկական ճեմարանը բազմաթիւ համեմատական փորձերէ ետեւ հրապարակական նամի մէջ հրատարակեց որ ուրիշ Քարսուիլներէն ամենէն գերազանց է։

Այնչափ դիւրաւ կը կլլուին որ ամենէն փափուկ կոկորդներն անգամ կը տանին. ստամոքսն ալ չեն յոգնեցներ. Փարիզեզագոմի հիւանդութեանց հիւանդանոցին մէջ գործածուած 100 հիւանդներու վրայ բժշկական Ճեմարանը 100 բժշկութիւն ձեռք բերաւ այս Քարսուլէն տալով, կէսը առաւօտեան ծոմ բերնուց, կէսն ալ իրկուան ճաշէն ժամ մը առաջ։ Այս դեղին վրայ աւելի մանրամասն տեղեկութիւն առնելու համար պէտք է կարդալ ամէն մէկ սրուակի հետ գրուած տեղեկագիրը։

Կը ծախուի Փարիզ Ֆօպուր Մէն Տընի փողոցը թիւ 80. եւ Կ. Պօլիս Բէրայի մեծ փողոցը Թէքէի փորի կողմը թիւ 485 Դիրեքթէօր Ժէնէրալի տընօրէն Մ. Մէֆրէտիի դրասենեակը, ուր կը գտնուի նաեւ Էրկեսէրի խարանը (եաքը) ու թուղթը՝ որ 40 տարի 'ի վեր Գաղղիոյ ամէն գլխաւոր բժշկաց հաւանութիւնն ստացած է։

Այս դեղին եւ խարանին խարդախեալ եւ շինծու նմաններէն զգուշանալ պէտք է։

ՆՈՒԱԳԱՅԱՐԴԱՐ

(ԿԻՏ—ԱՔՕՌ)

Նուագայարդարը՝ երաժշտական նուագարանութեան համար նոյն բանն է՝ ինչ որ է անկիւնաչափը եւ կարկինն երկրաչափութեան համար։ Ասիկա գործիք մ'է որով ամեն մարդ կարող կ'ըլլայ դաշնակը (բիանօ) ճշգիւ յարդարելու (աչէնիկէ մէջ)։ Առանց վարպետի օգնութեան կրնայ գործածուիլ, եւ նուագարանին ալ ընաւ վնաս չպատճառեր։ Գին 35 ֆրանք։

Կը գտնուի Բէրայի մեծ փողոցը թիւ 485 Գ. Մէֆրէտիի վաճառատունը։

ՁԿԱ՛Ն ԻՒՂ

ԲՈԼՈՐՈՎԻՆ ՄԱՔՐՈՒԱԾ

ԱԽՈՐԺԱՀՈՏ ԵՒ ՔԱՂՑՐԱՀԱՄ

Ուրիշ ամեն ձկան իւղերուն մէջ այս միայն չունի ձկան հոտ եւ համ։ Շըվուէ գեղագործին դտած միջոցովը պատրաստուած։

Կը գտնուի Բէրա Տէլլա Սուտայի դեղարանը։

ՅԱՆՁՆԱՐԱՐԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

ԴԸՍԸՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

ՏՈՄԱՐԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

ՄԵԾ ՆՈՐ ԽԱՆԻ ՎԵՐԻ ԴՐԱՆԸ ՄԷՋ ԹԻՒ ԵՐԵՔ

Յանձնարարական գրասենեակը Տոմարակալութեան դասատուութիւն կ'ըլլայ հայերէն տաճկերէն եւ գաղղիերէն լեզուով, ուր մէկը օրինաւոր տոմարակալութիւնը (կրկնատումարի ձեւով) կրնայ 12 դասի մէջ ուսանիլ։

Առանձին սորվելու համար 12 դասը 2 1/2 ոսկի կանխիկ. խմբովին դասատուութեան համար 1 ոսկի կանխիկ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԴՐԱՄՈՑ ԱՐԺԷՔՈՒԹԻՒՆԸ

Կ. ՊՕԼԻՍ 1 ՓԵՏՐՎԱՐ	Շաբ. 25	Բշ. 27	Գշ. 28	Դշ. 29	Եշ. 30	Ուր. 31
	Ղրշ.	Ղրշ.	Ղրշ.	Ղրշ.	Ղրշ.	Ղրշ.
Օսմանեան լիրա Մէճ.	101-10	101-10	101-10	101-10	101	101-10
Քաանմայ արծաթ						
Թահվ. Միւմթազէ	60-36	61-12	61-4	60-34	61-5	61-2
Էսհամը ճէտիտէ հին	55-21	55-37	54-10	55-21	55-35	55-26
« « Նոր	55-16	55-32	54-4	55-20	55-30	55-30
« « Վերջին	52-16	52-32	55-4	52-21	52-35	52-32
Սէրկի 10 տար. տկս. ստ.						

ԱՐՄՏԻՔ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 1 ՓԵՏՐՎԱՐ

Ցորեն Թայգան	28—29	Ցորեն Իսմայիլ կակուղ	——
» Իսմայիլ	28—29	» Վառնա »	24—25
» Կալաց	25—26	» Պուրղազ »	25—25
» Ռումէլի Պալճըք	22—	» Պալճըք »	22—25
» Սամսօն	—	Եգիպտացորեն Կալացի	——
» Աղօֆ կակուղ	21—	» Իպրայիլ	——
» Իպրայիլ »	21—22	Գարի	—10

Վաճառանոցին մէջ կայ ընդ ամենը 250000 գրիւ ցորեն ու գարի

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

Գխտոր (Մաղը) սեւ.	100 լիրա	—14
Ճերմակ		—10
Կեղին հատիկ (Ճէհրի) Էնկիւրի	100 լիրա	—10
Բուրդ Գըրըմ կէս լուաց.	հօխա	— 8
Չի լուացուած	100 լիրա	— 5-20
Տաճկաստանի	100 լիրա հօխ	— 8
Բամպակ Պարսկաստանի եւ Վրաստանի	հօխ.	—19
Ասոր. Կիպրոս. Ադանա	հօխա	—24
Թիֆթիք Էնկիւրի Զանկըրը	100 լիրա	53—56
Աֆիոն Պալըքէսէր		—250
Քիթրէ Տերեւ բանուած «		—18
«		—
Մեղրամոմ դեղին Տրապիզոն	100 լիրա	—29
Անատօլու		—28

Սուսամ Ռումէլի	հօխայ	—5-20
Կտաւատի հունտ (Քէթէն թօխ.) Ռու.	Քիլ.	56—57
Պանտրմա	»	— 42
Ձէթ (Ձէյթին եաղը) Այվալըք	հօխայ	— 7
Կիրիտ	»	— 6-30
Ածառ (Սապօն) Գանտիա	»	— 6
Միտիլլի	»	— 4
Բրինձ Եգիպտոս Ըէշիտ	»	— 5-5
Տիմեաթ	»	— 5
Տախտակ 1—11		—100
Բոլորակ	«	140
Ռուսիոյ	«	110—170
Քարֆիձա	Վարիլ 39 Հիւ.	— 95
Ծծումբ (քիւքիւրտ) Իտալիա	Կնդ.	
Իսթիւպէճ ձէթ. գոյդ Սնտ.	«	255
« Պէլճ. «	«	140
« Թրիէսթ «	«	70
Ռօմ Անգղիոյ	կալ	15
« Ամերիկա	«	12
Սպասմաչէթ Վէննա	«	18
« Թրիէստ եւ Գաղղ.	«	16

ՄԵՏԱՔՍ

(ԻՓԷՔ)

Ֆիլաթիւռ 10 —— եւ 11—12	—
Խաղակ Պրուսա չոր	—
Պարսկաստանի . . . . Ֆրանք	39—40

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

Խանծէ Ռիօ եւ Գախօ	100 Հիւ. լիրա	1000—1150
« Մարթին եւ Սէյլան	« «	—1200
Շաքար գլ. (քէլլէ) 6-10 Լ. Կնդ.	100 լիրա	
« փոշի (թօզ)	« «	
« Հոլ. գլուխ	« «	260
« փոշի	« «	245
« Գաղղ. գլուխ	« «	260
« փոշի	« «	246
Անաղ (զալայ)	« «	790
Պղպեղ (պիպէռ).	Հիւ. 100 լիրա	—6
Լեղակ (չիվիտ) Պէնկալա	« «	
« Մատրաս	«	
Որդան կարմիր (դըրմըզ)	«	55
« « արծթագոյն	«	50
« « սեւակ Բ.	«	45
« « Խոնաւ	«	40
Անուշադր (Նըշատըր)	Հիւ. 100 լիրա	4
Պղպատ (Ձէլիք) թիւ 0 եւ 00		160
Կապար (Գուրշուն)	«	—— 5-20
Թիթեղ (Թէնէքէ) զոյդ սնտուկ	«	—540
Ջինք տախտակ թիւ 7—12	Հիւ.	— 4-20
Երկաթ Անգ. ձողաձեւ (չուպուգ)	Կնդ.	58—60
« Բեւեռցու	«	63—65

Աս լրագիրը շաբաթն անգամ մը կելլէ շաբաթ օրերը. Ով որ կուզէ կրնայ ստորագրել, Կ. Պօլիս Չինիլի խանը լրագրոյս գրասենեակը: Իսկ դուրսերը ճոզաբարձուներն են՝

ԻԶՄԻՐ. Խաչատուր աղա Յ. Զաքիեան.

ԵԳԻՊՏՈՍ. Պօղոս էֆէնտի Կարապետեան.

ԱՆԴՐԻԱՆՈՒՊՕԼԻՍ. Մահտեսի Սուքիաս աղա Գալուստեան.

ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Պ. Խաչատուր էյմասեան.

ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զաքարեան.

ԱՏԱՆԱ. Նազարէթ աղա Շահպազեան.

ՀԱԼԷՊ. Նիկողայոս աղա Տէր Մարգարեան.

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Պ. Տ. Մուրատեան.

ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Յարութիւն աղա Պ. Ճամճեան

ՎԱՆ. Գրիգոր Աղա Իսաճանեան.

ԵՐԶՆԿԱ. Ըներգասիրաց Թանգարան:

ԱՏԱՓԱԶԱՐ. Մահտեսի Յակոբ աղա Տ. Գրիգորեան.

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրութիւն ուզողները՝ այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ.

Օգնական Խմբագիր — Ա. Մ. ԳԷՈՐԳԵԱՆ

Խմբագիր-Տնօրէն — Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ

Կ. ՊՕԼԻՍ ՉԻՆԻԼԻ ԽԱՆ